

Rīgā

07.09.2020

Nr.

Uz

Nr.

**Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijai**
sprk@sprk.gov.lv

Par dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku

Atsaucoties uz Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 2020. gada 24. augustā publicēto Konsultāciju dokumentu “Par dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku” (turpmāk – Dokuments), AS “Latvijas Gāze” (turpmāk – LG) sniedz sekojošu viedokli:

1. Par divu gadu grupētās jaudas produkta tarifa koeficientu.

Dokumentā ietvertā metodikas projekta 41. punktā tiek aprakstīts sistēmas operatora noteiktais koeficients regulatīvajam periodam. Koeficienta vērtība tiek norādīta $K_{2GJP} \geq 1$. LG ieskatā, metodikā arī būtu jānosaka koeficienta augstākās vērtības robeža, lai krātuves lietotāji, veicot dažādas krātuves izmantošanas scenāriju analīzes, zinātu ausgtāko iespējamo robežu. Atbilstoši metodikai, koeficienta noteikšanai sistēmas operators ņems vērā “*..citu ilgtermiņa produkta vērtību ietekmējošus faktoros.*” Šāds definējums ir pārāk plašs, un sniedz sistēmas opertoram variācijas iespējas produktu vērtību ietekmējošu faktoru noteikšanā. Turklāt metodikas projektā nav precīzi atrunāts, kā tiks aprēķināts šis koeficients, tikai pieminot, ka ņemot vērā vasaras-ziemas cenu prognozi un citus ilgtermiņa faktoros. Metodikā būtu nepārprotami jādefinē, kādā veidā aprēķinā tiks izmantota vasaras-ziemas cenu prognoze un kādi “citi” ilgtermiņa faktori tiks izmantoti tarifa noteikšanā, lai ikviens krātuves lietotājs varētu izsekot koeficientu noteikšanai, tādējādi nodrošinot šā procesa/aprēķinu caurspīdīgumu un prognozējamību.

2. Par krājumu pārceļšanas produkta tarifa koeficientu.

Dokumentā ietvertā metodikas projekta 43. punktā tiek aprakstīts sistēmas operatora noteiktais koeficients regulatīvajam periodam. Koeficienta vērtība tiek norādīta $K_{kp} > 1$. LG ieskatā, metodikā arī būtu jānosaka koeficienta augstākās vērtības robeža, lai krātuves lietotāji, veicot dažādas krātuves izmantošanas scenāriju analīzes, zinātu ausgtāko iespējamo robežu.

Šajā punktā arī tiek noteikts, ka koeficients tiks noteikts “*..ņemot vērā nepieciešamību veicināt krātuves efektīvu lietošanu.*” Šāda produkta ieviešanai un koeficientu noteikšanai ir jāskata ne tikai no krātuves operatora interešu punkta, bet plašākā tvērumā – balansējot tās arī ar krātuves lietotāju interesēm. K_{kp} noteikšanai būtu jāņem vērā arī krājumu pārpalikumus ietekmējošie faktori, proti – āra gaisa temperatūra. Siltā 2019./2020. gada ziema un uz 2020./2021. gada krātuves sezonu pārejošie dabasgāzes apjomi, uzskatāmi pierādīja, ka krātuves lietotājiem, sakarā ar pazemināto gala lietotāju patēriņu, var rasties neparedzēti krājumu pārpalikumi, ārēju, nekontrolējamu faktoru ietekmē, par ko tie var tikt sodīti ar krājumu pārceļšanas produktu, atbilstoši metodikas projektam un kontekstā ar jaunajiem krātuves noteikumiem. Tajā pašā laikā, SPRK Dokumentā apraksta sistēmas operatora nekontrolējamās izmaksas (7. lpp), norādot, ka pie nekontrolējamām izmaksām ir pieskaitāma dabasgāzes cena, jo to “*..var ietekmēt āra gaisa temperatūra, pieprasījums pēc sašķidrinātās dabasgāzes tirgū, dažādi globāli notikumi ekonomikā un politikā..*”. Lai nodrošinātu vienlīdzības principa ievērošanu, metodikā būtu jāparedz arī situācijas, kad nekontrolējamas situācijas formulējums tiku attiecināts arī uz krātuves lietotājiem un to interesēm, un tie netiktu

sodīti ar neproporcionālu krājumu pārceļšanas produkta koeficientu piemērošanu, gadījumos, kad lietotājiem nav tiešas ietekmes vai kontroles pār radušos situāciju.

3. Par dabasgāzes zudumu izmaksām.

Metodikas projekta 33.1 punktā norādīts, ka regulatīvajā rēķinā uzskaita arī starpību starp faktisko un plānoto dabasgāzes cenu tarifu periodā. Lai šādu principu varētu piemērot, nepieciešams noteikt, uz kādiem cenas principiem sistēmas operatoram atļauts iepirkt dabasgāzes zudumiem nepieciešamo dabasgāzi – fiksētu cenu vai uz biržas indeksiem balstītu mainīgo cenu. Lai izvairītos no situācijas, kad sistēmas operators noslēdz fiksētas cenas dabasgāzes zudumu līgumu tirgus augstākajā punktā, noteikumos būtu jāparedz, ka zudumiem nepieciešamo dabasgāzi sistēmas operators drīkst iegādāties tikai uz biržas indeksu balstītu cenu.

4. Par inflācijas izmaksu pieaugumu.

Metodikas projekta 33.3 punktā, inflācijas radīto izmaksu pieauguma (turpmāk – IIP) aprēķinam tarifu periodā, tiek iekļautas arī personāla un sociālās izmaksas, kas attiecināmas uz konkrēto tarifu periodu. LG ieskatā, personāla un sociālās izmaksas ir sistēmas operatora kontrolējamās izmaksas, un tās būtu jāpārskata nākamajā regulatīvajā periodā, nevis tarifu periodā.

5. Par noteikto ieņēmumu korekciju nākamajam regulatīvajam periodam.

Metodikas projekta 2.3 nodaļā tiek aprakstīti regulatīvā rēķina izmantošanas principi. Tajā pašā laikā, metodikā netiek atrunāts vai situācijā, kad regulatīvais rēķins veidosies ilgstoši negatīvs, tas varētu radīt papildu izmaksas krātuves lietotājiem. Lūdzam SPRK komentēt ietekmi uz krātuves lietotāju izmaksām šādās situācijās.

6. Par tarifu piemērošanas kārtību.

Metodikas projekta 58. punkts paredz, ka regulators var noteikt tarifu piemērošanas kārtību. Lūdzam šo normas daļu izslēgt no metodikas projekta kā neatbilstošu ārējos normatīvajos aktos noteiktajam.

Saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9. panta pirmās daļas 2. punktā ietvertu, regulators nosaka:

- tarifu (vai tarifu augšējās robežas) aprēķināšanas un noteikšanas metodiku;
- tarifu (vai tarifu augšējās robežas) piemērošanas kārtību;

ja nozares speciālie likumi neparedz citus tarifu noteikšanas principus. Speciālie normatīvie akti šajā gadījumā neparedz citus tarifa noteikšanas principus.

Gan tarifu aprēķināšanas un noteikšanas metodikas, gan piemērošanas kārtības mērķis un izdošanas kārtība ir aplūkojama kontekstā ar šajā pašā likumā ietvertu tarifu noteikšanas kārtību (19. pants) un tarifu apmēru (20. pants). Proti, izmantojot (iepriekš pieņemtu) metodiku un tarifu piemērošanas kārtību, regulators likumā noteiktos gadījumos var grozīt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja sagatavoto tarifu projektu, kā arī apstiprināt kopējās sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās izmaksas vai kopējos atļautos ieņēmumus.

Nemot vērā, ka likums uzskaita tarifu piemērošanas kārtības izmantošanas mērķus, tie ir izsmeļoši un nevar tikt paplašināti ir pakārtotiem tiesību aktiem. Lūdzam izslēgt metodikas projektā šo norādi uz regulatora tiesībām noteikt tarifu piemērošanas kārtību, jo regulatoram šādas tiesības jau dod likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

Vairumtirdzniecības departamenta vadītājs (*paraksts)

Jānis Kalējs

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS ELEKTRONISKI AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU, KAS SATUR LAIKA ZĪMOGU